Resum Executiu

Estratègia metropolitana al Besòs

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Contingut

1 Introducció 5
1.1 Objecte d'aquest document 5
1.2. Àmbit de la proposta 5

2 Elements de diagnosi 6

3 Bases per a una estratègia 8
3.1. El riu com a nexe d'unió dels sistemes urbans 8
3.2. Recuperació mediambiental: espai fluvial, costa i serralada litoral 8
3.3. Desenvolupament social i econòmic 8
3.4. Impuls a la connectivitat del territori 9
3.5. Millora de les condicions de vida 9
3.6. Importància de la col·laboració interadministrativa 10

4 Previsions significatives a l'àmbit del besòs 11
4.1. L'Agenda i el Pla Besòs 11
4.2. Planificació territorial: Infraestructures 11
4.3. Planejament urbanístic 12
4.4. Planejament sectorial 12
4.5. Programes metropolitans en matèria de cohesió social i territorial 13
4.6. Altres programes socials a l'àmbit Besòs 14
4.7. Inversió i gestió al barri de La Mina 14

5 Proposta d'actuacions estratègiques 15
5.1. Integració urbana i connectivitat 15
5.2. Recuperació ecològica de la llera i de les vores del riu 16
5.3. Actuacions a la franja costanera 17
5.4. Rehabilitació i millora urbana 18
5.5. Impuls de nova promoció d'habitatge protegit 19
5.6. Programes de desenvolupament social i econòmic 20

6 Impuls i finançament de les actuacions 21

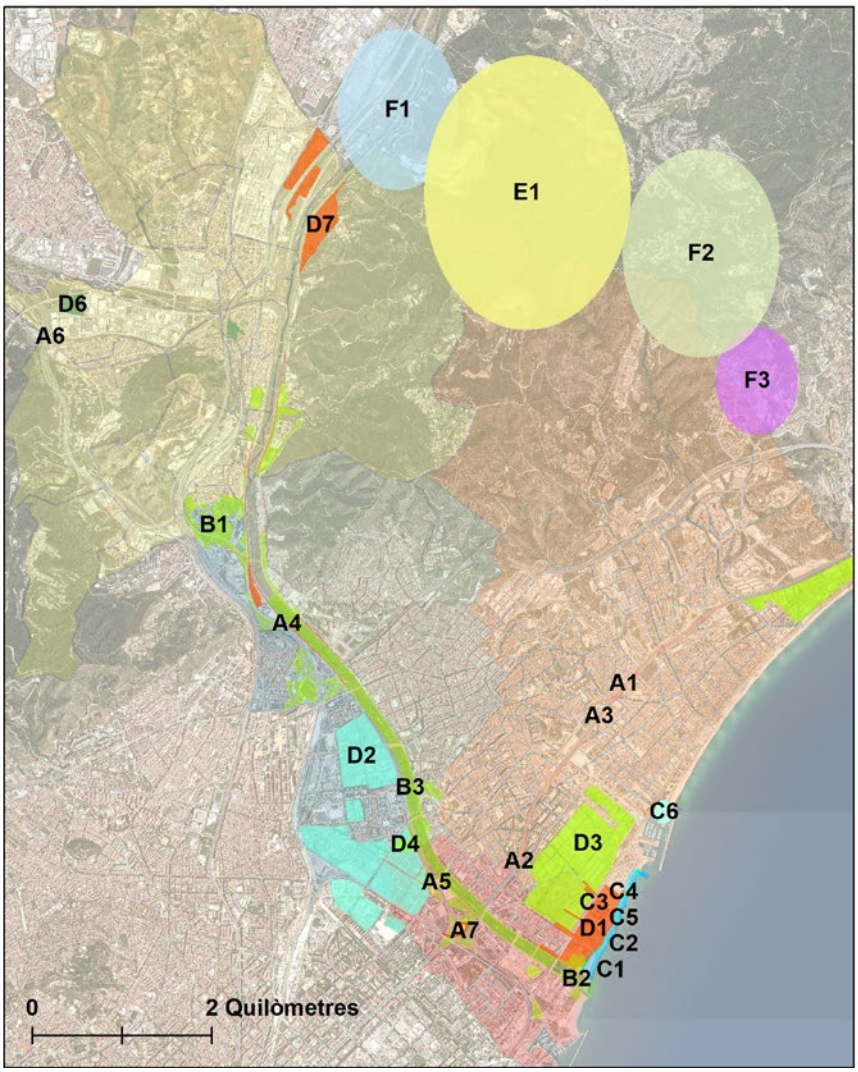
1 Introducció

1.1 Objecte d'aquest document

És l'objecte d'aquest document formular una **estratègia per a la intervenció pública a l'entorn metropolità del riu Besòs** i alhora definir un **conjunt d'actuacions que contribueixin a la cohesió social** i a dinamitzar econòmicament i territorial el sistema urbà vertebrat pel tram final del riu.

1.2. Àmbit de la proposta

L'àmbit per al qual es formulen estratègies i propostes d'actuació és el que conformen els **municipis de Badalona, Montcada i Reixac, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramenet** i els **barris de Barcelona** confrontants amb el riu Besòs: **Vallbona, Trinitat Vella, Baró de Viver i Bon Pastor**. Aquest territori compta amb una superfície total de gairebé 60 km², i una població de prop de 450 mil d'habitants.

2
Elements de diagnosi

L'àmbit territorial objecte d'aquesta proposta és un sistema urbà dotat de dinàmiques pròpies que desborden els límits municipals. Els **elements geogràfics** que defineixen l'àmbit del Besòs a l'AMB són el mateix riu i la plana litoral que s'estén als seus dos marges, entre les serralades de Collserola i Marina, i la façana marítima. És un entorn condicionat per la presència de **grans infraestructures viàries i ferroviàries** que sovint actuen de barrera, desagregant els teixits urbans.

Per l'àmbit metropolità del Besòs hi discorren cinc línies de ferrocarril, quatre de via ampla del servei de Rodalies de Barcelona, i la línia d'alta velocitat Madrid-Barcelona-França. Els trens de la línia R1, que uneixen Barcelona i Maçanet per la costa del Maresme, circulen molt a prop del mar passat el riu Besòs, creant una **barrera** física per a una població que té la costa com a principal espai de lleure. La línia R2, que uneix Barcelona i Portbou, interromp el teixit urbà de Montcada i Reixac al seu pas pel municipi.

La recuperació de l'espai fluvial del Besòs permet la mobilitat sostenible a peu i amb bicicleta.

Tot i que els darrers anys s'han implementat polítiques socials i urbanes que han generat millores significatives al territori, els elements que configuren aquesta realitat socioterritorial complexa afavoreixen la persistència encara de **vulnerabilitat urbana**.

Aquesta desigualtat urbana té en l'**habitatge** una de les seves expressions més significatives, especialment pel que fa a l'**accés econòmic** i a les **condicions d'habitabilitat**. A l'àmbit del Besòs les situacions de sobreocupació són força més freqüents (23,9 %) que no pas pel conjunt de l'àrea metropolitana (9,1 %).

Els problemes de **privació material** —entesa com la incapacitat d'accés als béns de consum bàsics— de la població de l'àmbit metropolità del Besòs són més elevats que en el conjunt de la metròpoli de Barcelona. Els estudis de **vulnerabilitat social** confirmen que l'àrea urbana del Besòs concentra bona part dels barris a on els dèficits de caràcter socioeconòmic, laboral i residencial hi són més presents. Els **baixos nivells mitjans de formació i l'atur** són dos dels factors que dificulten la integració laboral, econòmica i residencial de la població.

L'**activitat econòmica** que concentra el territori del Besòs és reduïda si es té en compte la població que hi viu. L'any 2011 els municipis del Besòs, exceptuant Barcelona, concentraven gairebé 100 mil llocs de treball. Aquesta xifra suposa el 7,4 % dels llocs localitzats a tota l'àrea metropolitana, mentre que la població de l'àmbit suposa un 12,9 % de la metropolitana.

L'àmbit del Besòs és un sistema urbà de dinàmiques pròpiesque sobrepassa els límits municipals i requereix visió metropolitana

Per sectors d'activitat destaca la salut, amb l'Hospital Germans Trias i Pujol com a centre de referència, prestant atenció sanitària a 800 mil persones. Aquest centre està estretament vinculat al **Campus Biomèdic de Can Ruti** de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'àmbit Besòs compta amb dos campus universitaris més: el **Campus de l'Alimentació de Torribera** (Universitat de Barcelona) i el **Campus Diagonal-Besòs** (Universitat Politècnica de Catalunya).

Aquest àmbit esdevé un territori estratègic per al metabolisme metropolità, comptant amb una de les depuradores més grans d'Europa; i també per les seves modernes instal·lacions de generació d'energia de cicle combinat, situades al tram final del Besòs.

El riu Besòs és un connector natural entre els diferents municipis metropolitans, que alhora uneix la serra de Marina amb el litoral metropolità.

3
Bases per a una estratègia

3.1. El riu com a nexe d'unió dels sistemes urbans

L'espai fluvial del Besòs és la comuna referència dels conjunts urbans de les seves ribes, essent un element clau en qualsevol estratègia de transformació. El riu resulta el veritable nexe d'unió de les comunitats urbanes i alhora, la seva llera separa els sistemes urbans d'ambdós marges. La intervenció en aquest territori complex, com la que aquí es planteja, ha de **concebre el riu com un espai de trobada dels teixits urbans de les seves riberes i ensems com llur nexe d'unió**.

3.2. Recuperació mediambiental: espai fluvial, costa i serralada litoral

Al territori del Besòs es creuen tres sistemes naturals: la costa, el corredor fluvial i la serra litoral. A la desembocadura del Besòs, riu i costa es troben i es fonen. La seva qualitat ambiental depèn de l'estat d'aquests sistemes naturals. Qualsevol estratègia de futur per al territori ha de passar per **protegir i recuperar la costa, l'espai fluvial i la serra litoral**.

La llera del Besòs ha esdevingut un gran parc fluvial per a l'ús de la ciutadania. Cal continuar perseverant en la línia de recuperació dels darrers lustres, a la vegada que cal donar un impuls als projectes de **renaturalització** que disminueixin la pressió antròpica sobre els ecosistemes. Es tracta d'establir un corredor verd que sigui espai de connexió entre el Parc de Collserola i la Serra de Marina amb el litoral.

Pel que respecta a la franja costanera és molt necessari **intervenir en el tram que va del marge esquerre de la desembocadura fins al Port de Badalona**, actuant en la renovació del col·lector de la costa, en la descontaminació de la platja i en la seva estabilització, a fi garantir-ne l'ús i gaudi socials.

3.3. Desenvolupament social i econòmic

Cal promoure a l'àmbit del Besòs un dels objectius de l'Agenda 2030: assolir un **creixement econòmic inclusiu i sostenible**, així com una **ocupació i treball digne per a tothom**. És necessari aconseguir un millor nivell de competitivitat i productivitat mitjançant la modernització tecnològica i la innovació, centrant-se en els sectors amb major valor afegit i amb un ús intensiu de mà d'obra.

La **cohesió social** és el principi a través del qual es defineixen les polítiques d'assistència als municipis metropolitans per combatre la vulnerabilitat i l'exclusió. Un dels trets principals de les polítiques socials a l'àmbit del Besòs ha de ser la **dinamització del mercat de treball**, facilitant la inserció laboral i millorant les competències professionals de les persones. Un element clau per assolir aquesta fita entre els joves és potenciar **la formació professional en la modalitat dual**.

La recuperació ecològica, la integració urbana i la millora de les condicions de vida són les bases principals

Per combatre la deslocalització s'ha de convertir l'àrea del Besòs en un espai econòmic de referència dins l'àmbit metropolità, **adequant el sòl productiu als nous reptes de la indústria 4.0**. El procés de **modernització** dels sis polígons industrials d'ambdós marges fluvials és un assumpte indefugible per atraure noves activitats econòmiques de més valor afegit.

S'ha de començar per una nova formulació del planejament, i caldrà dotar els polígons de les infraestructures (vialitat, connectivitat, mobilitat, sostenibilitat, eficiència energètica...) necessàries per a potenciar la indústria 4.0, l'economia circular i la competitivitat de les empreses, generant les condicions òptimes que permetin atreure noves empreses, inversors i talents.

Caldrà aprofitar les **potencialitats del sector de les Tres Xemeneies per acollir noves activitats econòmiques**, com podria ser el *hub* audiovisual. Així mateix cal enfortir els vincles de l'entorn del Besòs amb la **tríada d'infraestructures universitàries** del territori (UPC, UB i UAB), generant més sinergies entre la docència, la investigació, la transferència de tecnologia i les empreses qui s'hi localitzen.

3.4. Impuls a la connectivitat del territori

La presència de grans infraestructures a l'àmbit del Besòs condiciona negativament la permeabilitat urbana, provocant aïllament entre barris i limitant la capacitat de connectar els eixos urbans amb la costa i les ribes fluvials.

A l'entorn del Besòs no s'han produït processos d'**integració urbana de les infraestructures** com en altres indrets metropolitans. Es tracta d'infraestructures d'interès estratègic que garanteixen la mobilitat l'àrea metropolitana de Barcelona, però que actuen també com a elements topogràfics que distorsionen la trama urbana, tant per l'efecte de barrera dels fluxos, com per l'efecte pantalla en molts trams.

Remodelar la C-31 és una transformació urbana que permetrà la connexió entre diferents barris que es troben segregats per aquesta infraestructura.

Per altra banda, cal també considerar la **connectivitat ecològica**, que ha de cercar restablir les connexions entre espais fragmentats i atorgar continuïtat als corredors biològics en el mateix sentit que la tenen les infraestructures convencionals.

3.5. Millora de les condicions de vida

En els darrers anys ha quedat palesa la vulnerabilitat social, residencial i urbana del Besòs davant la recessió econòmica. Durant les darreres crisis —1992-1995 i 2007-2015— l'atur va créixer per sobre de la mitjana metropolitana. La situació actual arran de la crisi de la Covid-19 està provocant una caiguda d'ingressos a moltes llars, reproduint-se els fenòmens d'altres crisis.

Qualsevol estratègia d'intervenció a l'àmbit Besòs ha de basar-se en la **reducció de la vulnerabilitat social** i en la **millora de les condicions de vida** a tot el conjunt territorial. Cal actuar sobre totes les situacions d'**exclusió residencial**, des de les persones que viuen en un habitatge inadequat, a les persones sense sostre o sense llar. El *"sensellarisme"* és l'expressió de problemàtiques globals, però el seu abordatge s'ha de dur a terme des del nivell local; ha crescut en nombre i en complexitat en els darrers anys, amb més persones que viuen en infrahabitatges o al carrer, i per als que es fa necessari esmerçar recursos en programes específics.

3.6. Importància de la col·laboració interadministrativa

En aquest conjunt urbà complex com ho és l'àmbit metropolità del Besòs les intervencions públiques presenten una elevada complexitat. Això imposa a les administracions l'obligació de concertar i coordinar la seva acció pública.

La col·laboració entre institucions i agents del territori per revertir la situació del Besòs s'ha de basar en una visió integrada i compartida d'aquest àmbit. El procés de coparticipació per a la millora del Besòs es va iniciar a la dècada dels noranta amb el projecte de recuperació mediambiental del tram final del riu i la creació del Parc Fluvial. D'aleshores ençà, la col·laboració institucional s'ha mostrat com la via més eficaç per a millorar la qualitat de vida als barris del Besòs.

La **concertació institucional** *"vertical"* ha de ser prioritària en els anys propvinents. Caldrà fer un esforç conjunt entre el món local, la Generalitat i l'administració central per a conciliar finalitats i objectius, coparticipar en les estratègies d'intervenció i per complementar-se en l'atribució de les actuacions i del seu finançament. Un pacte de governança esdevé condició prèvia perquè les iniciatives amb capacitat de transformació del territori puguin tenir èxit.

4

Previsions significatives a l'àmbit del besòs

4.1. L'Agenda i el Pla Besòs

A la darrera dècada s'ha elaborat importants propostes de millora a l'àmbit del Besòs: el **Pla Besòs** (2011), documentat per l'Oficina Tècnica del Besòs i Barcelona Regional, i l'**Agenda Besòs** (2017), liderada pel Consorci del Besòs. Aquestes dues formulacions d'abast supramunicipal no han comptat, però, amb un pacte institucional de governança ni amb un programa d'inversions associat.

La remodelació dels teixits urbans al Besòs és una de les prioritats més detacades.

4.2. Planificació territorial: Infraestructures

El **Pla territorial metropolità de Barcelona** (PTMB), aprovat l'abril de 2010, formula un seguit d'accions estratègiques dins l'àmbit del Besòs.

En matèria d'infraestructures ferroviàries el PTMB preveu el futur **trasllat terra endins de la línia R1,** entre Barcelona i Mataró. La línia actual presta un servei imprescindible a les poblacions costaneres, però és una barrera per a unes comunitats que tenen la franja litoral com a principal espai de passeig i lleure.

Entre les actuacions ferroviàries del PTMB també hi figura la millora del traçat de la línia Barcelona-Manresa. A Montcada i Reixac hi conflueixen nombroses infraestructures ferroviàries. L'Ajuntament ha acordat amb l'ADIF el soterrament de les vies de la línia R-2 al seu pas per la ciutat. El projecte afecta una longitud de 5,5 quilòmetres, dels quals 2,7 discorreran soterrats entre pantalles.

Pel que fa a la **xarxa d'FGC** el PTMB preveu una **nova línia entre Barcelona i Santa Coloma de Gramenet**; proposa també **connexions amb tramvia** entre Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet, així com d'altres interiors a Badalona.

Pel que fa a la **xarxa viària** el PTMB recull una actuació de millora ambiental i **integració urbana de la C-31**. Aquesta via requereix actuacions de millora que la facin compatible amb l'entorn. En l'àmbit de les vies secundàries el PTMB esmenta l'**acabament de les calçades laterals** de la C-31 a Badalona.

4.3. Planejament urbanístic

El **Pla Director Urbanístic Metropolità** (PDUM) proposa una regulació amb tres tipus de vinculació normativa: determinacions, directrius i recomanacions. En l'àmbit del Besòs el PDUM es planteja augmentar la cohesió social i millorar la qualitat de vida per mitjà de 4 vectors: **habitatge, dotacions, espais lliures i transport públic.**

El **Pla Director Urbanístic de les Tres Xemeneies** –actualment en procés d'aprovació– ordena un sector d'unes 32 hectàrees situades entre la via del ferrocarril i el mar, i des de la desembocadura del riu Besòs a Sant Adrià fins al límit amb el barri de la Mora de Badalona. El document també formula una proposta de transformació de l'àmbit d'activitat, d'aproximadament 92 hectàrees, a on es localitzen els polígons Badalona Sud i El Sot.

Cal assenyalar finalment que la Generalitat de Catalunya va iniciar l'any 2018 la redacció d'un **Pla Director Urbanístic de transformació de l'autopista C-31**, al tram que uneix Badalona amb Sant Adrià del Besòs, document que continua encara en fase d'estudi.

El Pla Director Urbanístic de les Tres Xemeneies ordena un sector d'unes 32 hectàrees

4.4. Planejament sectorial

El **Pla Director d'Infraestructures** (PDI) 2021-2030, aprovat inicialment per l'ATM el juliol de 2020, proposa noves infraestructures de transport públic amb l'objectiu de maximitzar l'eficiència de tota la xarxa i aconseguir una captació de desplaçaments provinents del vehicle privat.

Dins el programa d'infraestructures de transport del PDI s'ha inclòs una proposta per a la **creació de carrils bus-VAO a la C-31 entre La Pau i Montgat.** Vista la quantitat d'iniciatives existents per a la C-31, es considera oportú fer convergir totes les estratègies en una proposta única, que millori la connectivitat del transport públic, minimitzi les dificultats que genera en travessar el territori i sigui realista pel que fa a la seva concreció i finançament.

La major part d'actuacions que proposa el PDI a l'àmbit del Besòs estan relacionades amb el transport guiat. Així, es preveu el **perllongament de la línia L1** del metro amb la construcció de cinc noves estacions al llarg dels barris de Montigalà, Lloreda, Sant Crist i Bufalà, i dues al centre de Badalona. Es preveu executar les obres en dues fases i iniciar els treballs l'any 2025.

També es preveu el **perllongament del servei T4 de tramvia des de l'Estació de Sant Adrià fins al Port de Badalona**, amb dues noves estacions. La primera estació se situa en l'àmbit de les Tres Xemeneies. Aquesta actuació es podrà programar un cop s'aprovi el planejament del sector.

Pel que fa a la xarxa estatal, el PDI preveu una **nova línia de ferrocarril de la Universitat Autònoma**

de Barcelona fins a Montcada i Reixac, amb una longitud total de 12,5 km, i un cost d'implantació estimat 158,3 milions d'euros. Aquest municipi de l'àmbit Besòs compta amb tres actuacions més al PDI 2021-2030. El **soterrament de la via de la línia R2** entre el polígon de Vallbona i el Polígon del Pla del Coll, un cop passat el riu Ripoll, resol la inserció del ferrocarril pel centre de Montcada i Reixac, tal com abans s'ha referit. Les dues altres actuacions són: el **desdoblament de la línia R3 entre Montcada Bifurcació i Vic**, i la construcció d'un **nou túnel ferroviari sota el Turó de Montcada**, en la línia R4 nord.

4.5. Programes metropolitans en matèria de cohesió social i territorial

L'Àrea Metropolitana de Barcelona, en desenvolupament de les seves competències en matèria de cohesió territorial, va aprovar un **Pla metropolità d'inversions 2020-2023** per a 35 municipis del seu àmbit (se n'exclou Barcelona), al que hi destina un total de 316 milions d'euros. Aquest Pla es desplega mitjançant quatre programes: **Programa d'actuacions de cohesió territorial** (PACTE), **Programa d'actuacions de millora urbana i social** (PAMUS), **Programa d'actuacions de millora del paisatge natural i urbà** (PSG), i el **Programa de projectes i assistència tècnica**, que permet complementar el treball projectual directe de l'AMB amb tasques tècniques externes. Els imports d'inversió per municipis dels tres primers programes es distribueixen, equilibradament, en funció de la població i de la renda bruta familiar disponible per càpita.

Tots aquests programes suposen una **inversió de 68.761.843 €** en el **període 2020-2024.**

El PACTE inclou un programa específic d'inversions destinat a l'espai públic, a equipaments i a infraestructures. Està dotat amb 100 milions d'euros. L'import global assignat per aquest programa a Badalona, Montcada i Reixac, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet és de 25,2 milions d'euros.

L'AMB té en marxa diferents programes de millora social i territorial a l'àmbit del Besòs

Per altra banda, el PAMUS finança obres i accions de manteniment i funcionament dels serveis o equipaments, incloent-hi les d'especial interès que proposin els mateixos ajuntaments en l'àmbit de l'habitatge, ocupació o emergència social. Està dotat amb 181 milions d'euros, essent de 25 milions l'import atorgat als quatre municipis de l'àmbit Besòs.

Els 25 milions d'euros amb què està dotat el PSG es destinen a invertir en espais fluvials metropolitans, a recuperar zones degradades, a integrar infraestructures i a millorar la connectivitat entre espais urbans i naturals. L'import assignat als municipis de l'àmbit Besòs és de 2,6 milions d'euros.

L'AMB, en el marc de les seves facultats en matèria de cohesió social, també realitza polítiques d'assistència als municipis metropolitans per combatre la vulnerabilitat i l'exclusió social. Una de les eines per abordar-ho és el **Pla metropolità de suport a les polítiques socials municipals 2020-2023**, que s'estructura en dos programes: Dinamització del mercat de treball i Foment de la cohesió social.

De l'àmbit Besòs hi participen tots els municipis, tret de Barcelona. L'assignació total destinada a programes de dinamització econòmica (orientació, emprenedoria, plans d'ocupació...) a aquest territori és de 6,9 milions d'euros; mentre que la de cohesió social (llars vulnerables, gènere, garantia alimentària...) és de gairebé 1,7 milions d'euros.

Tanmateix, per pal·liar els efectes de la crisi ocasionada per la Covid-19, l'AMB ha posat en marxa el **Pla metropolità de suport a la cohesió social, l'economia de proximitat i la coproducció de serveis** (ApropAMB). El Pla inclou un seguit de mesures de suport a les iniciatives municipals. S'estructura en tres programes específics: xarxa de reforç de les polítiques socials; reforç educatiu, digital i inclusiu; i suport a les xarxes d'activitat econòmica del municipi.

L'ApropAMB està dirigit als ajuntaments metropolitans, tret de Barcelona. Té una dotació econòmica total de 16,6 milions d'euros. A l'àmbit del Besòs els hi correspon 4,6 milions d'euros. La durada de Pla va de març de 2020 fins a 31 de desembre de 2022.

Finalment, cal destacar que l'any 2022 l'AMB ha engegat un **Programa integral de barris per a la millora de rendes**, aprovant les bases per a la concessió d'ajuts als municipis, que preveuen subvencionar fins al 80% del cost dels projectes municipals beneficiats.

4.6. Altres programes socials a l'àmbit Besòs

Com s'ha analitzat a l'apartat anterior, l'AMB disposa un seguit de programes d'assistència als municipis metropolitans en matèria de cohesió social i dinamització econòmica. A banda d'aquests recursos, el territori també compta amb l'actuació d'altres administracions públiques en matèria de polítiques actives d'ocupació i serveis socials bàsics.

El **Servei d'Ocupació de Catalunya** (SOC) compta amb una àmplia cartera de serveis, que implementa mitjançant les diferents convocatòries dels programes ocupacionals, de les que es beneficien els ajuntaments de l'àmbit Besòs; així com dels serveis que presta directament al territori. L'àmbit d'aquestes **polítiques actives d'ocupació** inclou: orientació professional, formació professional per a l'ocupació, foment de l'ocupació, desenvolupament econòmic local, foment de l'emprenedoria i l'autoocupació, i mobilitat laboral. Els recursos que s'hi destinaren a Catalunya l'any 2019 se situaren lleugerament per sobre de 300 milions d'euros. Segons població, a l'àmbit del Besòs s'estima que hi correspondria un import entorn als 17,8 milions d'euros anuals.

La Diputació de Barcelona també dona suport als ajuntaments en l'àmbit del mercat de treball. Els ajuts econòmics previstos per a l'any 2022 dins el seu **Catàleg de Serveis** són de 18,4 milions d'euros per a l'any 2022, dels quals s'estima que 1,5 milions correspondrien al territori del Besòs segons població. A banda d'aquests ajuts, la Diputació compta amb la **Xarxa de Serveis Locals d'Ocupació** (XALOC), que té com a objecte aconseguir una major eficàcia i eficiència de les accions locals en matèria d'ocupació a aquesta província. Està formada per 147 Serveis Locals d'Ocupació (de caràcter municipal i supramunicipal) que donen cobertura al 98 per cent de la població potencialment activa.

En l'àmbit dels serveis socials bàsics i la convivència el Catàleg preveu uns ajuts de 30 milions d'euros. S'estima que als ajuntaments de l'àmbit del Besòs s'hi destinen entorn de 2,4 milions d'euros anuals.

4.7. Inversió i gestió al barri de La Mina

Creat a la primera meitat de la dècada de 1970 i emplaçat íntegrament a Sant Adrià de Besòs, el barri de La Mina disposa d'un **Pla de Transformació** propi que porta a terme el **Consorci de La Mina**, integrat per la Generalitat, la Diputació de Barcelona i els ajuntaments de Barcelona i de Sant Adrià de Besòs. S'estructura el pla en cinc línies de treball: Programes socials, Equipaments, Rehabilitació, Espais Públics i Habitatge nou.

Les principals actuacions que es preveu desenvolupar properament al barri de La Mina són: el Pla de gestió del bloc Venus 2021-2026; la reconversió de l'antic edifici de la Tresoreria de la Seguretat Social i un conjunt d'accions de rehabilitació d'habitatges per tal de millorar l'eficiència energètica, l'accessibilitat i l'estat de conservació.

Atenint-nos a l'excepcionalitat de les necessitats del barri de La Mina i al fet que compta, des de fa més de dues dècades, amb un instrument públic per a la gestió, aquest document no inclourà noves propostes d'actuació a l'intern del barri. La Mina necessita, això no obstant, un impuls decidit en matèria de recursos i de gestió per avançar i completar la seva transformació.

5
Proposta d'actuacions estratègiques

5.1. Integració urbana i connectivitat

A.1 Finalització de les calçades laterals de la C-31 en el seu pas per Badalona

És necessari aconseguir la continuïtat de les calçades laterals de la C-31 a Badalona per tal de millorar la mobilitat entre barris basada en el transport públic. Completar la vialitat directament lligada a la C-31 haurà de comportar l'obtenció dels sòls qualificats de sistema viari corresponents a la zona de l'ARE de Sant Crist.

A.2 Millora de la permeabilitat de la C-31 en el seu pas per Badalona

La situació dels nusos urbans sota la C-31 a Badalona no ha evolucionat suficientment des de la construcció de l'autopista. Aquesta actuació contempla la remodelació i millora dels 6 nusos de passos subterranis que creuen per sota la C-31 i el seu correcte enllaç amb el sistema viari de la ciutat, a fi i efecte de millorar la connectivitat entre els barris badalonins i facilitar l'accessibilitat per als vianants.

A.3 Apantallament de la C-31 entre Badalona i Sant Adrià de Besòs

L'impacte acústic que provoca la C-31 sobre els edificis pròxims ha suposat un efecte ambiental negatiu i molest per al veïnatge des de la posada en servei d'aquesta infraestructura.

L'actuació preveu l'estudi aprofundit de l'impacte sonor i la implantació de pantalles acústiques de protecció a la C-31 en els trams de la seva plataforma a on resulti necessari; caldrà també examinar i incloure a l'actuació els murs i talussos dels enllaços confrontants amb les façanes urbanes que es troben a una cota inferior a la de la plataforma.

A.4 Ampliació i connexió de la xarxa de carrils bicicleta a les ribes del Besòs

Es tracta d'aconseguir completar el traçat continu del carril bicicleta que connecti els trams existents i permeti realitzar l'itinerari complet en ambdós marges del riu, des de la desembocadura fins al pont de la Roca a Montcada i Reixac, per la cota ciutat.

Entre les operacions previstes hi trobem la connexió Trinitat-Vallbona, que consisteix en crear un passeig transitable paral·lel al marge dret del riu, a la cota urbana; l'actuació ha de preveure els espais per a bicicletes i vianants i la incorporació de nova vegetació de ribera al passeig.

A.5 Connexió dels marges del Besòs: ponts i passeres

Aquesta actuació estratègica incorpora la creació de noves passeres per a vianants i bicicletes que connectin els marges del riu. També es preveu la millora dels passos transversals al riu existents per a facilitar la integració urbana i els desplaçaments dins les actuals plataformes. Tot això permetrà millorar l'accessibilitat i la connectivitat entre els diferents barris del Besòs.

Entre les actuacions previstes hi destaquem: Pont de La Roca, Pont de Torribera (Av. Pallaresa), Can Peixauet, Molinet, Guipúscoa, Passera de Vallbona, La Catalana i Passeig Marítim.

A.6 Enllaç i connexió de l' N-150 amb cinc districtes de Montcada i Reixac a través de la riera de Sant Cugat

Amb l'objectiu de facilitar la connectivitat entre barris segmentats per les infraestructures i els rius (Besòs i Ripoll) a Montcada i Reixac, es proposa la construcció d'un nou pas elevat entre la N-150 i el Polígon de La Ferreria.

A.7 Connexió de la Ronda Litoral amb el polígon Montsolís, sentit Trinitat

És l'objecte d'aquesta proposta millorar la connectivitat entre la Ronda del Litoral amb Sant Adrià de Besòs, concretament en la zona del polígon industrial.

Es proposa la construcció d'una sortida de la B-10 amb carril de desceleració just després de la sortida 27D a Badalona per la C-31, en forma de llaç que passi per sota del viaducte de la B-10 sobre la C-31, i que salvi el pas del brancal de la C-31 sentit Llobregat (des de Badalona) i connecti amb el carrer Flora Tristán adjacent a la Ciutat Esportiva del RCD Espanyol.

5.2. Recuperació ecològica de la llera i de les vores del riu

B.1 Millora de les zones verdes adjacents al riu

Amb l'objectiu de seguir fomentant la llera del Besòs i les seves zones confrontants com a espai verd i de lleure, es fa necessari promoure diversos projectes de revegetació i plantació d'espècies autòctones en passeigs i parcs annexes al riu, incrementant i potenciant la continuïtat del verd i la superfície arbòria.

Aquesta actuació inclou, entre d'altres, els següents projectes:

- **Projecte de renaturalització del Parc de la Pau**: Increment de la superfície arbrada del parc, fet que facilitaria un millor ús ciutadà i incrementaria la capacitat d'acollida d'aus migratòries.
- **Projecte de renaturalització del Pg. de les Centrals tèrmiques de cicle combinat**: Es tracta de potenciar la continuïtat arbòria entre el riu i el parc de Diagonal Mar.
- **Millora i revegetació de la carretera de la Catalana, zona Tanatori**: L'actuació, de propera execució, proposa un parc lineal pensat per ser recorregut mitjançant dos itineraris paral·lels i segregats per a bicicletes i vianants.

B.2 Renaturalització i recuperació d'hàbitats a la llera i la desembocadura del riu Besòs

Amb la finalitat de potenciar el riu Besòs com a connector biològic es preveu la creació, per fases, d'espais-refugi de biodiversitat al llarg del mateix, amb una primera fase al marge dret del riu, entre la rampa d'accés al Parc Fluvial del pont vell de Santa Coloma de Gramenet fins a l'assut de sortida del Rec Comtal de Montcada i Reixac. En aquests espais cal fer compatible la funció ecològica prioritària amb una funció secundària didàctica i de divulgació dels valors ecològics, especialment pensada per a grups escolars, per als quals s'accepta una freqüentació humana controlada i s'adapten unes àrees específiques de visita.

En aquest sentit, **l'AMB està finalitzant la primera fase de renaturalització d'aquest eix fluvial entre el Pont Vell i Can Zam.**

També es preveu la creació d'un espai natural a la desembocadura del riu destinada a recuperar les espècies d'aus migratòries que històricament paraven al delta per a reposar, preservant-la com a espai refugi enfront la pressió antròpica.

A més, és necessari restaurar els aiguamolls, implantats fa uns anys a l'altura de Montcada i Reixac, per tal de millorar la qualitat de l'aigua i oferir espais de refugi a espècies animals, tot i establint protocols i compromisos per al manteniment per tal de garantir el seu correcte funcionament.

B.3 Restauració i adaptació dels elements funcionals i de seguretat de la llera del Besòs

En primer lloc, es tracta de millorar la seguretat pública a la llera del riu. L'accés actual, mitjançant barreres d'obertura manual, ha de ser automatitzat amb connexió directa a les policies locals. També és necessària la recuperació dels dics pneumàtics que estabilitzen el cabal del riu en el decurs de les avingudes i preveure'n el seu manteniment.

5.3. Actuacions a la franja costanera

C.1 Descontaminació de les platges de Sant Adrià de Besòs i Badalona entre el port i la desembocadura del Besòs

Els sòls de les platges d'aquest tram del litoral es troben contaminades a causa de l'antiga ocupació de la franja costanera per diferents indústries i activitats. Es preveu la descontaminació per etapes. L'execució es basarà en tècniques d'excavació selectiva, tractament del sòl, transport a abocadors i posterior rebliment. S'iniciarà el procés amb la descontaminació de la platja litoral de Sant Adrià de Besòs, que actualment es troba tancada.

C.2 Recuperació, estabilització i defensa de la platja metropolitana (desembocadura – Port de Badalona)

Per tal de recuperar i protegir les platges caldrà formar una combinació d'elements que continguin la sorra i alhora protegeixin la sortida dels col·lectors d'aigües pluvials transversals a la línia de mar, d'acord amb els estudis de dinàmica litoral realitzats en els darrers anys. L'acció es completarà amb l'aportació de nova sorra i amb la formació d'un sistema de dunes artificials. L'AMB ja té els fonaments dels estudis previs per a un futur Pla de Resiliència del litoral metropolità.

C.3 Execució del nou col·lector interceptor de la costa (col·lector de Llevant)

És molt necessari dur a terme l'execució del nou col·lector interceptor de Llevant fora de l'àmbit de domini públic marítim-terrestre, segons el traçat que preveu el PDU de les 3 Xemeneies i amb cotes que permetin el recobrament de la platja i l'accés ciutadà al mar.

C.4 Desmuntatge de l'actual col·lector interceptor, descontaminació de la zona afectada i retirada de l'actual escullera

Tan aviat el nou col·lector de Llevant sigui operatiu haurà d'enderrocar-se l'actual. En trobar-se sobre terreny contaminat, les obres hauran de dur-se a terme amb molta cura. L'actuació també comporta el desmuntatge de l'escullera que el protegeix.

C.5 Passeig marítim entre la desembocadura i el port de Badalona

El projecte del nou passeig marítim haurà de resoldre la seva connexió al nord amb el port de Badalona i al sud amb el passeig marítim metropolità, que no té continuïtat per la interrupció de la desembocadura del Besòs. En principi la seva execució ha de ser prevista i realitzada en el marc de la urbanització del sector de les 3 Xemeneies.

C.6 Implantació de millores tècniques a la xarxa de clavegueram de Badalona

Consisteix aquesta actuació en proveir de sistemes de retenció del tipus de malles calades als col·lectors perpendiculars a la línia de mar, de manera que s'eviti la sortida d'elements sòlids contaminants provinents de les clavegueres i la seva arribada al mar. El sistema ha de permetre la intercepció de materials com envasos d'aliments, ampolles de plàstic, restes arbòries i altres residus sòlids.

5.4. Rehabilitació i millora urbana

D.1 Sector de les 3 Xemeneies: Impuls del planejament i suport a la viabilitat de les propostes vinculades

L'ordenació del sector de les 3 Xemeneies pot aportar a Sant Adrià de Besòs i Badalona nous habitatges, noves infraestructures i espais lliures, dotacions i activitats econòmiques de relleu metropolità.

D'entre les propostes, es contempla la creació d'un HUB per convertir l'espai de les xemeneies en un sistema generador de coneixement, a través de la formació, investigació, innovació i promoció econòmica.

És necessari fer viable econòmicament el planejament i resoldre en paral·lel els assumptes pendents de la franja litoral que el sector no pot assumir.

D.2 Rehabilitació dels polígons del marge dret del Besòs: Montsolís, Bon Pastor, Torrent d'Estadella i la Verneda

Es preveu intervenir en tres línies d'actuació:

- **Adaptació del planejament dels sectors d'activitat a les noves necessitats de la Indústria 4.0**. És imprescindible promoure les modificacions de planejament per tal d'encabir nous usos amb més valor afegit.
- **Rehabilitació dels polígons**. És necessari millorar els serveis urbans i urbanitzar o reurbanitzar els eixos viaris estructurants.
- **Millora de la competitivitat**. Cal potenciar l'activitat econòmica i fomentar la interacció i associacionisme empresarial.

D.3 Rehabilitació dels sectors industrials del marge esquerre del Besòs: El Sot, Badalona Sud i Badalona Nord/Manresà

Es procedirà en les mateixes línies d'acció referides al paràgraf anterior per als polígons del marge esquerre.

D.4 Millora de la urbanització del marge dret del Besòs entre Molinet i Passadors

Es proposa reordenar el carrer de l'Avançada entre el pont del Molinet i el pont de Passadors, donant continuïtat als carrils bicicleta, al verd urbà i a la vialitat. Això ajudarà a una millor connexió dels polígons del marge dret i dignificarà la seva façana urbana a la Ronda Litoral.

D.5 Rehabilitació d'habitatges als barris del Besòs (reducció de la vulnerabilitat residencial)

El Consorci Metropolità de l'Habitatge (CMH) preveu actuar en la rehabilitació del parc d'habitatge existent als barris del Besòs, amb la finalitat de promoure la millora de l'eficiència energètica, la conservació i l'accessibilitat als habitatges. Les actuacions seran cofinançades pels fons Next Generation i les aportacions de les comunitats de propietaris, que tindran tot el suport tècnic i gestor del CMH.

En l'àmbit objecte d'aquest Estudi es preveu la rehabilitació d'aproximadament 618 edificis amb una inversió total prevista de 30 M €.

D.6 Recuperació d'espais verds i equipaments degradats

Es proposa dur a terme, entre d'altres, dues actuacions a Montcada i Reixac: 1. La rehabilitació de l'antiga Torre Na Joana, situada al costat del polígon de La Ferreria, per a destinar-la a equipament d'ús local de relleu metropolità, i 2. La recuperació i acondiciament del Turó de Vista Rica, situat estratègicament enmig del sistema urbà, com a espai verd accessible i central de la ciutat.

D.7 Restitució de la legalitat urbanística i recobrament dels espais ocupats i degradats de les ribes del Besòs

A ambdós costats de la llera del Besòs del "Pla de Besòs", en el terme municipal de Montcada i Reixac, s'han produït ocupacions il·legals i extensives de sòl on s'hi desenvolupen activitats irregulars i s'han construït diverses edificacions inestables. En total es comptabilitzen més de 31 hectàrees afectades. Mitjançant la "Comissió Tècnica per la gestió del barraquisme a la llera del Besòs (CBB)" s'intervindrà per a la seva eradicació i per a la restitució de la legalitat urbanística i qualitat ambiental.

5.5. Impuls de nova promoció d'habitatge protegit

E.1 Impuls de nova promoció d'habitatge amb protecció oficial per part de les societats promotores públiques

Per tal de facilitar llars assequibles als sectors socials més necessitats és necessari promoure habitatge amb protecció oficial als sistemes urbans de l'àmbit del Besòs. Per a desenvolupar noves promocions en règim de lloguer o de venda, es fa necessari incorporar nous emplaçaments per a l'habitatge amb protecció, en alguns casos de manera que actuï com a nexe d'unió en espais de transició entre entorns d'activitat econòmica propers; també es proposa la creació de nous habitatges en àmbits més marginals o vulnerables com a factor de regeneració urbana.

Quant a la promoció de nous habitatges públics, l'**IMPSOL** i **Habitatge Metròpolis Barcelona (HMB)** preveuen la nova construcció de 1039 habitatges en l'àmbit dels 4 municipis de l'àmbit del Besòs.

La construcció dels nous habitatges es distribueix pels següents municipis:
– 207 habitatges a Badalona
– 225 habitatges a Montcada i Reixac
– 170 habitatges a Sant Adrià de Besòs
– 437 habitatges a Santa Coloma de Gramenet

El total habitatges amb protecció oficial programats per l'IMPSOL és de 1039, amb una inversió aproximada de 185 M €.

Pel que respecte l'**INCASOL**, s'ha previst la promoció d'habitatges distribuïts pels següents municipis:
– 316 habitatges a Badalona
– 100 habitatges a Sant Adrià de Besòs
– 38 habitatges a Santa Coloma de Gramenet

El total d'habitatges de nova promoció previstos per l'INCASOL és de 454 i una inversió aproximada de 58 M €.

5.6. Programes de desenvolupament social i econòmic

F.1 Orientació i inserció laboral per afavorir la cohesió social del territori del Besòs

Dispositiu per donar suport a les persones en la millora de la seva ocupabilitat i en el procés d'inserció social i laboral. Diagnosis individualitzades des d'un enfocament holístic i integral, per identificar tots els factors que poden incidir positivament o negativament en el procés de qualificació i inserció social i laboral, tenint en compte no només aspectes formatius i laborals sinó també altres aspectes de caràcter personal, social, familiar, residencial, de salut, econòmic, o de qualsevol mena. D'acord amb la diagnosi inicial es pactarà l'itinerari personalitzat amb cada persona, definint objectius i accions a realitzar, i se l'acompanyarà al llarg de tot el procés, facilitant-li les eines i els recursos disponibles, per tal d'aconseguir el seu empoderament, autonomia i millora del posicionament de la persona a l'entorn social i laboral.

F.2 Coneixement i Innovació

Foment de l'FP dual, acompanyant els centres del territori en processos i projectes d'innovació; contribuint a la internacionalització amb projectes i accions destinats a promoure la mobilitat dels alumnes; o millorant la relació entre centres educatius i empreses. En darrer terme, es potenciarà la CIBA com a espai d'innovació i economia feminista a l'àmbit del Besòs; i es treballarà per generar un hub del talent i coneixement basat en els projectes concrets dels campus de Torribera, Can Ruti i UPC.

F.3 Emprenedoria en femení. Reforçar els programes municipals de suport a l'emprenedoria adreçats específicament a dones

A partir de la fortalesa i experiència dels serveis locals de suport a la creació d'empreses, i amb la col·laboració de la CIBA, equipament referent en innovació i economia feminista, posicionar el territori del Besòs com a líder en l'àmbit de les iniciatives empresarials encapçalades per dones, en especial les basades en digitalització i ocupacions tecnològiques. Treballar conjuntament amb els dispositius de suport a la inserció i de reforç de la Formació Professional definits als punts anteriors.

6

Impuls i finançament de les actuacions

Impulsar i desenvolupar un pla d'acció a l'àmbit metropolità del Besòs a partir de les actuacions formulades, precisa articular acords entre totes les administracions que actuen en el territori. Es tracta que les institucions públiques puguin operar de manera coordinada i connexa. La diversitat i complexitat de moltes de les actuacions proposades fa necessària la cooperació multilateral, en la que cada organització i cada instrument dependent puguin aportar la capacitat de gestió i els recursos propis de les seves facultats i el seu coneixement. **L'AMB estima en 500 milions d'euros la inversió necessària** per desplegar aquestes actuacions entre les **diferents administracions p**úbliques i agents del territori, **prop de la meitat d'aquest import correspon a la nova promoció d'habitatge amb protecció oficial.**

En síntesi, les institucions i organismes dels diferents estrats (estatal, autonòmic, local) que s'estima han de concertar accions i aportar els recursos són les que s'expressen en el següent quadre.

Nivell	Administració	Ministeri - Departament
Estatal	Administració General de l'Estat	MITECO
		MITMA
Autonòmic	Generalitat de Catalunya	Polítiques Digitals i Territori
		Acció Climàtica
		Empresa i Treball
Local	Diputació de Barcelona	
	Àrea Metropolitana de Barcelona	
	Ajuntament de Barcelona	
	Ajuntament de Badalona	
	Ajuntament de Montcada i Reixac	
	Ajuntament de Sant Adrià de Besòs	
	Ajuntament de Santa Coloma de Gr.	
Consorcis	Consorci del Besòs [CdB]	
	Consorci Metropolità de l'Habitatge [CMH]	

A aquest finançament de les administracions públiques cal afegir l'aportació d'agents privats en les actuacions de caràcter urbanístic.

Els fons europeus del nou Marc Financer Plurianual 2021-2027, el Fons de Garantia del BEI i les mesures extraordinàries agrupades en el Pla Europeu de Recuperació (Next Generation EU), permetran dur a terme el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència i han de representar, per a Espanya, una inversió global de 140.000 milions d'euros. De cara al desplegament de les propostes d'aquest document suposen una oportunitat única per al seu finançament i materialització.

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona